

ԳԻՐԲԸ

« ԾԻԾԵՌՆԱԿՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶՍԱՐՍԱՓԻՆ ԽՐՏՈՒԻԼԱԿՆԵՐԸՆ »

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՄՈՎՍԷՍ ՊԶԱՔՃԵԱՆ

Ընթերցողի սեղանին դրուած է ուրիշ մէկ հատորը Փարիզահայ գրող եւ հրապարակագիր Մովսէս Պշաքճեանի, « Ծիծեռնակները Պիտի Զսարսափին Խրտուիլակներն »՝ ծանրակշիռ գործը:

Ամէն հայ գիրքի հրատարակութիւն ողջունելի մախաձեռնութիւն մըն է, եւ մեր ժողովուրդը գիտէ, եւ իր հայրերն սորված է, արժանի մատուցել Գրողին, որու երկունքին ծնունդը՝ իբր հաց համապագօրեայ՝ կու գայ ընծայուելու իր իսկ ժողովուրդին, ժողովուրդ՝ որ աշխարհագրական մօր պայմաններու մերքեւ կ'ուզէ իմքզիմք ըլլալ, քիչ մը ամէն տեղ ցրուած:

Մովսէս Պշաքճեանի հատորը՝ ամէն բանէ առաջ, հոգեբանական վէպ մըն է, որ կու գայ մեզի վերադարձնելու իմէ որ մերմ էր երէկ եւ իմէ որ մերը պէտք է ըլլայ վաղը եւս, ամկասկած:

Գործը ձօնուած է, իբր հոգեհարազատ, իր ծնողաց՝ « ՄՕՐՍ եւ ՀՕՐՍ », ինչպէս իմք որակած է: Արդարեւ, այս երկու բառերուն իրաւ իմացումին մէջ, ամ խտացուցած է տարագիր սերունդի մը վերիվայրումներն ու յուզումնախառն արկածները, խորք տուած իւրաքանչիւր տիպարի եւ դէպքի, հասնելու համար այն եզրակացութեամբ, թէ ծնողքի մը ապրած պատմական փորձառութիւնը աւելի ուսանելի է քան ընկերային բոլոր գիտութիւնները:

Յամախ, եւ ինչու չէ միշտ ալ, քաղաքական վերիվայրումներ, ընկերային յեղաշրջումներ կրճամ տեղաշարժի ենթարկել ժողովուրդներ, մօր միջավայրեր եւ մօր պայմաններ ստեղծելով ամոմց համար, սակայն հիմնականը կը մնայ միշտ մոյմը, Մարդը եւ իր Մարդկայնութիւնը:

Մովսէս Պշաքճեան գրողը ամկեղծ է եւ ամսայթաք իր դիտումներուն եւ դատումներուն մէջ, եւ դասը լաւ սորված աշակերտին մօմ գիտցած է տուրք չտալ քարացած եւ ամկեմդամ մտայնութիւններու:

Մեր օրերուն, մամաւամդ մախաձեռնութեանց եւ պատասխամատուութեանց տկարութեան պատճառաւ, երբ հայ վարժարանները իրենց օրհասը կ'ապրին եւ մեզ կը թուի թէ մենք աւելի տարուած ենք երէկի ակնկալութիւններով քան թէ վաղուան մտահոգութիւններով, ահա Հայ իրաւ գրողն է որ իր մարգարեաշունչ տողերը կու գայ մուրիբելու իր ժողովուրդին, կու գայ երգելու ամօր երգը, տարագիր մօր Բաբելոններու երկիմքներուն տակ սորվեցնելու մեզի, թէ ինչ որ արցունքով կը ցամուխ՝ ուրախութեամբ պիտի հնձուի:

Ժողովուրդի մը տառապանքը, չարչարանքը, մոյմիսկ մահը ամօր վախճանը չէ, որ զիմք մետէ համակերպութեան գիրկին մէջ, իմքզիմք մամցմնելով այն կեցումին՝ որ չ'ուզեր իր մեռած ամկեմդամ զաւակէն բաժնուիլ, գայն միշտ իր գիրկին մէջ պահելով, այլ ամօր խաչելութիւնը իր իսկ Յարութիւնն է, բոլոր տեսակի քաղաքական եւ ընկերային վերիվայրումներէն ամդին եւ վեր:

Սխալ պիտի ըլլար կռչել ժողովուրդ մը « Սփիւռք », երբ մոյմ այդ ժողովուրդին հոգեբանութեան մէջ առկայ է իր ցեղին լիմելութեան սրբութիւնն ու հայութիւնը, որ գիտէ, թէ իր գոյութիւնը՝ իբր ազգ եւ ժողովուրդ՝ մղձաւանջ մը չէ հառաչանքի համար, այլ կարելի բոլոր միջոցներով մաքառում մը՝ ընելու մեզ քիչ մը աւելի զգաստ, քիչ մը աւելի արդար, եւ քիչ մը աւելի բարիին, ճշմարիտին եւ կեանքին հաւատացող ժողովուրդ, մը, համամարդկային եղբայրութեան մէջ մենք մեզ չՀփոթելով:

Գրագէտ Պշաքճեան կը մերկայամայ մեզի գրական հասունցած տաղանդով, այս մօր ծնունդով կու գայ իր արժանի տեղը ամրապնդելու գրական մեր անդաստանին մէջ:

... « Գիրդ մնայ յիշատակող », ինչպէս պիտի ըսէր մեր ժողովուրդը:

ԺԻՐԱՅՐ ՎՐԴ. ԹԱՄՃԵԱՆ